

“วิถีโออาร์ต : เรื่องเล่าจากลายผ้า ชชาติพันธุ์ไทยทรงดำ จังหวัดนครปฐม

นพรัตน์ กุมภะ^{1*} กมล เผ่าสวัสดิ์² และ พรประพิตร เผ่าสวัสดิ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบท คุณค่าของลายผ้าและวัตถุทางวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำจังหวัดนครปฐม 2) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทางวัฒนธรรมสำหรับนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิถีโออาร์ตที่ส่งเสริมจินตนาการและเห็นคุณค่าทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ และ 3) สร้างสรรค์งานวิถีโออาร์ตที่ได้รับแรงบันดาลใจจากวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทยทรงดำ จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม ณ บ้านไผ่หูช้าง ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เพื่อทำความเข้าใจวิถีชีวิตและบริบททางวัฒนธรรมของชุมชนทั้งในอดีตและปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำเชื่อถือเรื่องพญานาคและนับถือผีบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด มีความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตาย จึงประกอบพิธีกรรมหลังความตายโดยใช้ลายผ้าและวัตถุทางวัฒนธรรมที่สร้างขึ้น เพื่อส่งดวงวิญญาณผู้ล่วงลับให้ได้เดินทางกลับสู่เมืองแถนตามความหวัง ผู้วิจัยใช้แนวคิดการตีความทางวัฒนธรรม ทำความเข้าใจระบบความคิดของวัฒนธรรมที่แสดงในรูปแบบของสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมและพิธีกรรมของชาวไทยทรงดำ ใช้ทฤษฎีสัญญาวิทยาเพื่อหาสัญลักษณ์ที่ปรากฏในวัตถุทางวัฒนธรรมและพิธีกรรมหลังความตาย ได้แก่ ธงผ้า นก เรือนแก้ว เป็นต้น ซึ่งวัตถุเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นจากความเชื่ออย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการส่งวิญญาณกลับเมืองแถน และใช้ทฤษฎีจิตภาพเพื่อออกแบบผลงานสร้างสรรค์ โดยแบ่งโครงสร้างของวิถีโออาร์ตเป็น 3 ส่วน คือ ความกลัว ความหวัง และความสุข มีความยาวทั้งสิ้น 10 นาที นำเสนอสถานะของผู้ล่วงลับที่มีความกังวลว่าดวงวิญญาณจะไม่ได้กลับสู่เมืองแถน และสถานะทับซ้อนของโลกอดีต ปัจจุบันและอนาคต โดยออกแบบสถานะเหนือจริงของจิตวิญญาณที่กระตุ้นจินตนาการของผู้ชม ให้เข้าถึงการตระหนักรู้เกี่ยวกับการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านพิธีกรรมหลังความตายของชาวไทยทรงดำ

คำสำคัญ: ลายผ้า, วัตถุทางวัฒนธรรม, กลุ่มชาติพันธุ์, ไทยทรงดำ, วิถีโออาร์ต

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² รองศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* ผู้รับผิดชอบประสานงาน โทร. 08-9811-2129 อีเมล: jaebart@gmail.com

Video art: Narratives of Thai Song Dam ethnic group in Nakhon Pathom Province

Nopparat Kumpa^{1*} Kamol Phaosavasdi² and Pornprapit Phaosavasdi³

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study contexts and values of cloth patterns and cultural objects relating to rituals of Thai Song Dam ethnic group in Nakhon Pathom; 2) study and analyze cultural data, and apply the results to video art creation that supported imagination and value realization of Thai Song Dam; and 3) create a video art inspired by culture of Thai Song Dam in Nakhon Pathom. Qualitative research methods were employed to collect fieldwork data at Ban Phai Hu Chang, Ban Phai Hu Chang Sub-district, Bang Len District, Nakhon Pathom Province, in order to understand way of life and cultural context of the community both past and present. The findings showed that Thai Song Dam ethnic strongly believed in *Phya Thaen* and ancestors' spirits worship. They believed in life after death, therefore they conducted rituals after death by using cloth pattern and cultural objects to send the dead spirits to *Mueang Thaen*. Interpretativism theory was applied to understand thinking system that expressed in the form of cultural symbols and rituals. Moreover, semiology was used to find signs in cultural objects and rituals after death, i.e. cloth flags, birds, wooden model house, etc. These objects were built based on the profound belief in sending the spirits to *Mueang Thaen*. Imagination theory was employed to develop a creative work. The 10-minute video art composed of 3 parts: fear, hope, and happiness. It presented the dead's worry about failure to return to *Mueang Thaen* and overlap state of past, present, and future. The design was in fantasy state of spirits which enhanced the audience's imagination, so that they realized culture preservation of the ethnic group through rituals after death of Thai Song Dam.

Keywords: cloth pattern, culture object, ethnic group, Thai Song Dam, video art

¹ Doctoral student, Doctoral of Fine and Applied Arts, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University

² Associate Professor, Program in Fine and Applied Arts, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University

³ Assistant Professor Dr., Program in Fine and Applied Arts, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University

* Corresponding Author Tel. 08-9811-2129 e-mail: jaebart@gmail.com